ASPECTE LEGALE PRIVIND REALIZAREA PAGINILOR DE PROMOVARE A MUZEELOR ÎN AER LIBER. STUDIU DE CAZ: ALEEA PERSONALITĂȚILOR DIN TIMIȘOARA

Conf. dr. ing. **Paul-Dan OPRIȘA-STĂNESCU**, Prof. em. dr. ing. **Tiberiu Dimitrie BABEU**

Universitatea Politehnica Timișoara, România

REZUMAT. Pe Aleea Personalităților din Timișoara sunt amplasate 24 de busturi de bronz ale unor persoane cărora orașul și locuitorii le aduc omagiul lor: de la Carol Robert de Anjou, care și-a stabilit capitala la Timișoara, la comandanți de oști, primari care au contribuit la dezvoltarea orașului, precum și medici, ingineri, scriitori, muzicieni și artiști plastici. Realizarea pe Wikipedia a unei pagini despre Aleea Personalităților se lovește de problema drepturilor de autor privind fotografiile busturilor personalităților.

Cuvinte chele: Drept de autor, libertate de panoramă, Aleea Personalităților, Timișoara.

ABSTRACT. On the Alley of Personalities in Timisoara are located 24 bronze busts of individuals which the city and its people bring their homage: from Charles Robert of Anjou, who established his capital at Timisoara, army commanders, mayors who helped develop the city, as well as doctors, engineers, writers, musicians and artists. Creating a page on Wikipedia about the Alley of Personalities collide with the issue of copyright of the photos of personalities busts.

Keywords: Copyright, freedom of panorama, Alley of Personalities, Timişoara.

1. ISTORIC

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea Timișoara era o cetate fortificată cu o suprafață destul de mare pentru o cetate (actualul inel nr. 1), dar foarte mică pentru un oraș, actual Timișoara având 5 inele. Majoritatea populației locuia în afara zidurilor, în special într-o zonă, Iosefin, la sud-vest de cetate. De asemenea, existau așezări spre nord-vest (actuala Mehala) și est (actualul Fabric). Între fortificațiile exterioare ale cetății și aceste zone locuite doctrina militară a vremii cerea să existe esplanada (*Zona Non Aedificandi*), un spațiu liber de 949 m (până la actualul inel nr. 3), (fig. 1.2) [1].

Odată cu progresele artileriei importanța fortificațiilor a scăzut; astfel s-a pus problema defortificării Timișoarei, recuperând terenul ocupat de fortificații și esplanadă. Demersurile au început în 1859, iar în 1868, în timpul primarului Catol Küttel (între 1859–1861 și 1867–1872), se iau primele măsuri. La 10 noiembrie 1868 împăratul Franz Joseph aprobă reducerea esplanadei la 569 m, însă cu obligația ca noile străzi să fie amplasate radial față de cetate, din considerente militare. În 1872 se aprobă și demolarea zidurilor fortificațiilor (fig. 1.1). Porțile, care gâtuiau circulația, au fost demolate până în 1891. La 23 aprilie 1892, când era primar Carol Telbisz (între 1885–1914). caracterul de fortificație al Timișoarei a fost ridicat. Fortificațiile și esplanada erau proprietatea Ministerului de Război, iar legislația cerea ca în schimbul lor orașul să ofere o compensație corespunzătoare. Negocierile au durat până în 1905, dar demolarea a început încă din 1898. După demolare dezvoltarea orașului s-a făcut pe bază de planuri de sistematizare [1].

Fig. 1.1. Bastionul Mercy; în dreapta teatrul comunal

Încă din 1891 generalul Anton von Scudier dispune amenajarea unui parc în exteriorul zidurilor, parc care-i va purta numele, actualul Parc Central. În parc era amplasată o statuie a sa, care a fost distrusă

în 1918, în locul ei amplasându-se în 1962 Monumentul Ostașului Român. După demolarea zidurilor partea din terenul eliberat de lângă fortificațiile interioare a fost ocupată de clădiri monumentale, iar zonele de lângă Bega au fost rezervate pentru parcuri (fig. 1.3).

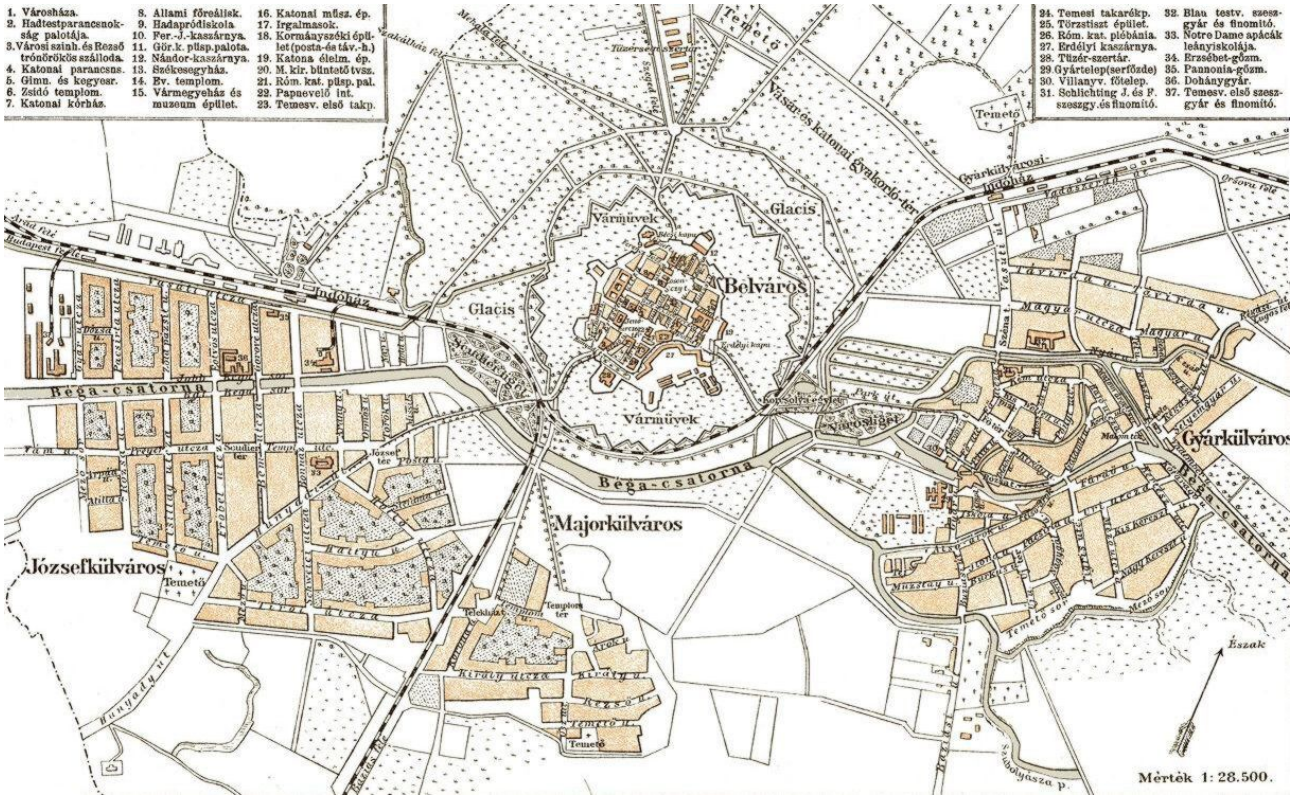

Fig. 1.2. Timișoara la 1890.

2. ALEEA PERSONALITĂȚILOR

În 2009 s-a propus înființarea în Parcul Central a unei alei a personalităților Timișoarei [2]. Aleea este amplasată între intrarea din dreptul Catedralei Mitropolitane și Monumentul Ostașului Român.

Fig. 2.1. Amplasarea Aleii Personalităților.

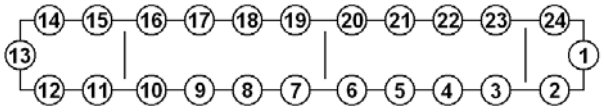

Fig. 2.2. Amplasarea busturilor pe alee.

Pe alee sunt amplasate 24 de busturi. Ele vor fi prezentate în ordinea din fig. 2.2.

Fig. 2.3. Aleea, partea spre sud.

Fig. 2.4. Aleea, partea spre nord.

Tabelul 1. **Busturile personalităților**

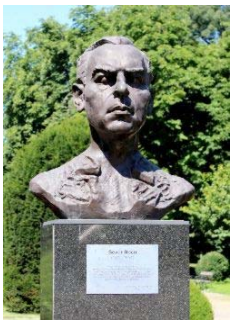
Sever Bocu

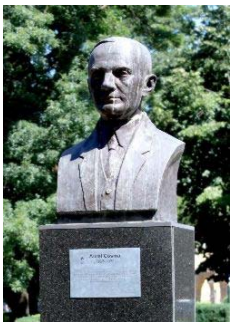
Aurel Cosma

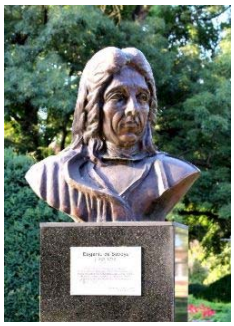
Eugeniu de Savoya

Claudius Fl. Mercy

Carol Telbisz

Iancu de Hunedoara

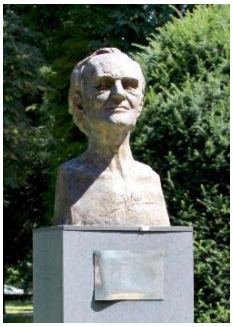
Deliu Petroiu

Ion Românu

Pius Brânzeu

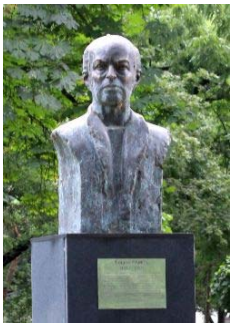
Eduard Pamfil

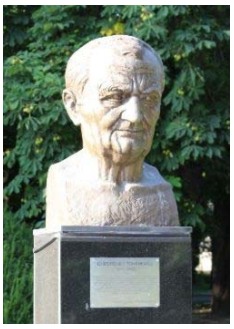
Gheorghe Tohăneanu

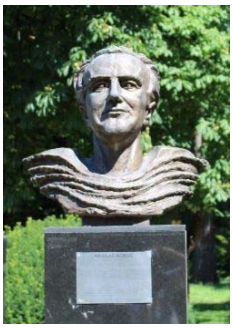
Nicolae Boboc

Anghel Dumbrăveanu

Carol Robert de Anjou

Ormós Zsigmond

Corneliu Miklosi

Dositei Obradović

Ioachim Miloia

Romul Ladea

Cornel Birou

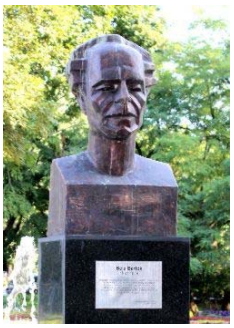
Béla Bártok

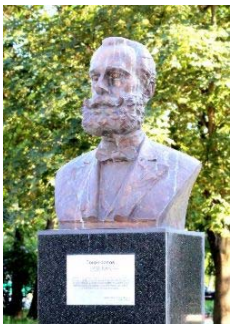
Török János

Carol Küttel

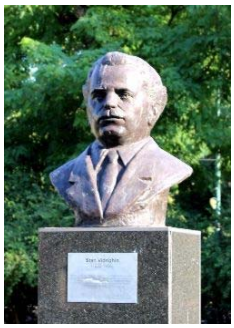
Stan Vidrighin

Sever Bocu (1874–1951). A fost contabil, ziarist, redactor la ziarul „Tribuna" din Arad, unul dintre fruntaşii Partidului Naţional Român, ulterior ai Partidului Naţional Ţărănesc, deputat de Timiş-Torontal, apoi ministru în guvernul lui Iuliu Maniu. A fost guvernator al judeţului Timiş-Torontal între 1938–1940 [2].

Bustul său a fost realizat de Eugen Florin Bârzu (n. 1968) şi dezvelit la 3 august 2009.

Aurel Cosma (1867–1931). Avocat, membru al Marelui Sfat Naţional Român, a fost primul prefect al judeţului Timiş-Torontal după alipirea Banatului la România. După ce în 28 iulie 1919 ultimii militari sârbi au părăsit teritoriul revenit statului român, generalul francez De Tournadre l-a instalat ca prefect al judeţului nou constituit, unde a organizat administraţia românească [2].

Bustul său a fost realizat de Rudolf Kocsis (n. 1963) şi dezvelit la 3 august 2009.

Eugeniu de Savoya (1663–1736). A fost conducătorul armatei habsburgice care la 18 octombrie 1716 a eliberat Timişoara de sub turci. În urma eliberării începe reconstrucţia şi dezvoltarea oraşului drept capitală a Banatului. Prin colonizarea Banatului, Timişoara cunoaşte o evoluţie rapidă şi o dezvoltare modernă, de factură europeană [2].

Bustul său a fost realizat de Linda Saskia Menczel (n. 1972) şi dezvelit la 3 august 2009.

Claudius Florimund Mercy (1666–1734). A fost primul guvernator al Banatului după eliberarea de sub turci. A fost autorul reconstrucţiei Timişoarei. A conceput planul de sistematizare a oraşului, a demarat lucrările de fortificare, regularizarea cursului Begăi, a reorganizat transporturile, comerţul si poşta, a încurajat agricultura şi a pus bazele unei industrii înfloritoare întru-n cartier nou creat — Fabric [2].

Bustul său a fost realizat de Dumitru Şerban (n. 1948), dezvelit la 3 august 2009.

Carol Telbisz (1853–1914). Provenit din comunitatea bulgară din Banat, timp de trei decenii (1885–1914) a fost cel mai longeviv si cel mai important primar al Timişoarei din toate timpurile. Sub administraţia sa, la sfârşitul secolului XIX s-a decis demolarea vechilor fortificaţii din Timişoara, după ce în prealabil s-a realizat un plan urbanistic după modelul metropolelor occidentale. A reuşit sa ridice urbea la un nivel la care nimeni nu se aştepta [2].

Bustul său a fost realizat de Laurenţiu Balca (în viaţă în 2015) şi dezvelit la 3 august 2011.

Iancu de Hunedoara (1387–1456). Ban al Severinului din 1438, voievod al Transilvaniei între 1441-1456, mare comandant militar, tatăl regelui Matia Corvin. Iancu de Hunedoara a transformat Timişoara într-o tabără militară permanentă unde îşi forma oştirea înainte de a pleca în campaniile anti-otomane de la sud de Dunăre. Între 1443–1447 a reconstruit vechiul castel al Timişoarei, ridicat de Carol Robert de Anjou [2].

Bustul său a fost realizat de Remus Irimescu (n. 1967) şi dezvelit la 3 august 2011.

Deliu Petroiu (1922–2008). Absolvent al Literelor, a participat la înfiinţarea celebrului Cerc Literar de la Sibiu. A fost fondator al facultăţii de Filologie, profesor universitar, membru de onoare al Uniunii Scriitorilor din România, critic de artă şi animator al activităţii literare şi de arte plastice din Timişoara [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu şi dezvelit la 3 august 2012.

Ion Românu (1918–1980). A fost muzician, interpret (vioară) şi dirijor. A organizat corul Combinatului Metalurgic Reşiţa, cor cu care a câştigat de 5 ori locul I pe ţară. A fost profesor la Colegiul de Artă Ion Vidu şi dirijor al Filarmonicii Banatul. Din 1957 a fost directorul Filarmonicii, unde a coordonat instituţia timp de 23 de ani [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu (n. 1936) şi dezvelit la 2 august 2013.

Pius Brânzeu (1911–2002). A fost un medic chirurg, profesor şi rector al Institutului de Medicină Timişoara, preşedinte al Societăţii Române de Flebologie. A fost membru activ al Academiei Romane. A fost, de asemenea, pictor, scriitor şi jucător de şah. A organizat clubul de şah medicina Timişoara şi a fost preşedinte de onoare al Federaţiei Române de Şah [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu (n. 1936) şi dezvelit la 3 august 2015.

Eduard (Edouard) Pamfil (1912–1994). A fost medic psihiatru, profesor la Universităţile de Medicină din Cluj şi Timişoara, creatorul psihiatriei antropologice româneşti [2].

Bustul său a fost realizat de Luigi Ştefan Varga (n. 1951) şi dezvelit la 2 august 2013.

Gheorghe Tohăneanu (1925–2008). A fost filolog, traducător din latină şi greacă, cu o operă vastă. A fost profesor universitar la Universitatea de Vest din Timişoara [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu (n. 1936) şi dezvelit la 1 august 2014.

Nicolae Boboc (1920–1999). A fost compozitor, muzicolog, dirijor şi artist emerit. A înfiinţat Filarmonica din Arad, al cărui director a fost timp de 11 ani. Apoi a fost prim-dirijor la Filarmonica Banatul din Timişoara şi la Opera din Timişoara. A fost director al Filarmonicii şi al Operei [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu (n. 1936) şi dezvelit la 1 august 2014.

Anghel Dumbrăveanu (1933–2013). Poet, prozator, eseist şi traducător, a lăsat literaturii române peste 50 de volume de beletristică, unele traduse în mai multe limbi de circulaţie internaţională, lucru care i-a adus numeroase premii naţionale şi internaţionale [2].

Bustul său a fost realizat de Aurel Gheorghe Ardeleanu (n. 1936) şi dezvelit la 3 august 2015.

Carol Robert de Anjou (1288–1342). Rege al Ungariei, întemeietor al dinastiei angevine. Între 1315–1323 şi-a stabilit capitala la Timişoara, unde a construit un castel şi a fortificat-o. În 1316 Carol Robert de Anjou se mută împreună cu regina Maria-Ecaterina, principesă de Teschen, în noul palat. La 19 decembrie 1317 Maria-Ecaterina s-a stins din viaţă şi a fost înmormântată în biserica Sfânta Ecaterina din Timişoara [2].

Bustul său a fost realizat de Szakáts Béla (n. 1938) şi dezvelit la 9 mai 2015.

Ormós Zsigmond (1813–1894). A fost comite suprem al comitatului Timiş-Torontal (1871–1889), prefect al Timişoarei (1875–1889). Academician, jurist, scriitor, istoric, colecţionar de artă şi mecena. A fost preşedinte-fondator al Societăţii de Arheologie şi Istorie din Ungaria de Sud (Banat). Şi-a donat prin testament Muzeului de Artă colecţia sa de pictură, grafică şi artă decorativă italiană, flamandă, germană, austriacă, maghiară şi bănăţeană [2].

Bustul său a fost realizat de Szakáts Béla (n. 1938) şi dezvelit la 9 mai 2014.

Corneliu Miklosi (1887–1963). Inginer, director al Societăţii de Tramvaie Comunale Electrice şi al Uzinei Electrice Comunale. În 1938 a inventat instalaţia de sudat şinele de tramvai la locul de montaj. În 1942 a introdus primele troleibuze. A fost profesor la Politehnică (1947–1962), academician (din 1955), fondatorul şcolii româneşti de sudură şi formatorul personalului Institutului de Sudură şi Încercări de Materiale (ISIM) din Timişoara [2].

Bustul său, donat de filiala Timişoara a Academiei Române a fost realizat de Ina Popescu (în viaţă în 1977) şi dezvelit la 5 martie 2012.

Dositej Obradović (1740–1811). Născut la Ciacova, în Banat, a fost un ieromonah, scriitor şi diplomat sârb. Iluminist, a influenţat puternic cultura sârbă prin scrierile sale. A călătorit şi a trăit în multe ţări. O perioadă a predat la Iaşi. Spre sfârşitul vieţii s-a stabilit în Serbia, unde a înfiinţat „Marea Şcoală" din Belgrad, care avea să devină Universitatea din Belgrad [2].

Bustul său, donat de Uniunea Sârbilor din România, a fost realizat de Nikola Koka Janković (n. 1926) şi dezvelit la 12 noiembrie 2011.

Ioachim Miloia (1897–1940). Cărturar erudit, format la Roma în istoria artelor, litere şi filozofie, a fost un etnograf, istoric de artă şi director al Arhivelor Statului şi al Muzeului Banatului (1928–1940). A înfiinţat Biblioteca Timişoarei, revista „Analele Banatului", a sprijinit activitatea asociaţiei culturale ASTRA, a întreprins numeroase săpături arheologice, a pictat şi a restaurat pictura în numeroase biserici din Banat [2].

Bustul său, donaţie a familiei Miloia, a fost realizat de Gheorghe Groza (1899–1930) şi dezvelit la 3 august 2011.

Romul Ladea (1901–1970). A fost un sculptor, profesor la Universitatea din Cluj şi, din 1933, la Şcoala de Arte Decorative Timişoara. Maestru emerit al artei, a fost unul dintre continuatorii sculpturii figurative moderne, fiind considerat fondatorul şcolii româneşti de sculptură modernă [2].

Bustul său a fost realizat de Péter Jecza (1939–2009) şi dezvelit la 3 august 2011.

Virgil Birou (1903–1968). A fost un scriitor şi publicist, promotor al romanului realist. A fost preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români din Banat, membru al Uniunii Scriitorilor din România. În 1941 a organizat la Bucureşti prima expozitie a cărţii, artelor plastice şi grafice din Banat [2].

Bustul său, donaţie a familiei Birou, a fost realizat de Romul Ladea (1901–1970) şi dezvelit la 3 august 2011.

Béla Bártok (1881–1945). A fost un compozitor, pianist, muzicolog şi folclorist de origine maghiară. În colaborare cu compozitorul Kodály Zoltán a realizat o culegere de muzică folclorică maghiară, românească, sârbească, croată, turcească şi nord-africană, în 12 volume. A compus 153 piese pentru pian şi şase cvartete de coarde [2].

Bustul său a fost realizat de Peter Jecza (1939–2009) şi dezvelit la 30 noiembrie 2009.

Török János (1843–1892). Primar al Timişoarei, în 1884 a introdus tramvaiele electrice şi iluminatul public electric, făcând din Timişoara primul oraş din Europa iluminat public în acest fel. A fost promotorul construirii podurilor metalice. În timpul său în Timişoara a început o perioada de progres economic şi cultural [2].

Bustul său a fost realizat de Szakáts Béla (n. 1938) şi dezvelit la 3 august 2009.

Carol Küttel (1818–1875). Primar al Timişoarei în două perioade, a introdus tramvaiul cu cai. A pavat străzile şi a construit liceul Lenau, teatrul şi hoteluri. A extins clădirile spitalului şi primăriei şi a înfiinţat brigada de pompieri voluntari. A redus implicarea militară a oraşului [2].

Bustul său a fost realizat de Luigi Ştefan Varga (n. 1951) şi dezvelit la 3 august 2009.

Stan Vidrighin (1876–1956). A făcut parte din Marele Sfat Național Român și a fost primul primar al Timișoarei după unirea Banatului cu România (3 august 1919). Inginer, a realizat rețelele de utilități în Timișoara: electricitate, apă și canalizare și a reorganizat transportul în comun în regii autonome ale primăriei. A fost unul dintre fondatorii Școalei Politehnice din Timișoara și rector al ei [2].

Bustul său a fost realizat de Ștefan Alexandru Călărășanu (1947–2013) și dezvelit la 3 august 2009.

3. ASPECTE LEGALE

Paginile de pe web, prin posibilitatea de a obține venituri direct, prin donații, sau indirect, prin prezentări de oferte sau prin inserări de reclame sunt considerate activități comerciale. Este cazul tuturor blogurilor, paginilor de prezentare ale produselor etc. Inclusiv Wikipedia a fost declarată de unele tribunale ca fiind o activitate comercială.

Wikipedia este un proiect în care sunt colecționate și puse la dispoziția utilizatorilor materiale libere de drepturile de autor. Aceste materiale sunt oferite în condițiile stipulate de licențele acceptate pe Wikipedia.

Textul Wikipediei este sub licența Creactive Commons Share Alike 3.0 (CC-BY-SA-3.0). Celelalte materiale, ca imaginile, filmele, sunetele, numite generic „fișiere", sunt sub diferite licențe, ca domeniu public (DP), Creative Commons în diferite variante (CC0-1.0, CC-BY-2.0, CC-BY-SA-2.0, CC-BY-SA-2.5, CC-BY-SA-3.0, CC-BY-SA-4.0) sau GNU Free Documentation License (GFDL). Aceste licențe specifică drepturile utilizatorilor:

- de a folosi în orice scop materialul respectiv, inclusiv comercial, fără a trebui plătite drepturi de autor;
- de a modifica materialul după dorință (ex. decupare, colaționare, modificare, adăugare elemente de text și grafică), dar fără a implica responsabiltatea celui ce a furnizat materialul;
- de a redistribui materialul original sau modificat.

Licențele prevăd următoarele obligații din partea utilizatorilor:

- dacă un material este în domeniul public utilizatorii nu au nicio obligație (de exemplu menționarea autorului sau sursei);
- dacă un material este sub licențe de tip Creative Commons, utilizatorul este obligat să menționeze autorul materialului, sursa de unde l-a obținut (ex. legătura spre pagina de pe Wikipedia), tipul exact al licenței materialului original, la cele marcate „SA" (share alike) obligația de a elibera materialul modificat sub aceeași licență cu cel original, precum și, dacă există, toate mențiunile precizate suplimentar în licența materialului respectiv (ex. numele real al autorului, afilierea autorului dacă sunt menționate expres);
- dacă un material este doar sub licența GFDL, întregul material în care este el încorporat trebuie declarat sub aceeași licență, ca urmare nu se pot cere bani pentru el.

O imagine este liberă dacă drepturile de autor asupra ei au expirat sau dacă autorul fotografiei renunță explicit la drepturile patrimoniale asupra imaginii (o „eliberează", practic o donează). Drepturile morale rămân, le ele nu se poate renunța conform legislației, iar Wikipedia le recunoaște prin obligațiile utilizatorilor, menționate în licențe.

Pentru a putea asigura utilizatorilor drepturile din licențe ea acceptă doar imagini libere de drepturi de autor patrimoniale. Imaginile sunt purtătoare a două forme de drepturi de autor:

- drepturile de autor asupra fotografiei;
- drepturile de autor privind subiectul fotografiat.

Drepturile de autor asupra fotografiei aparțin fotografului care a realizat fotografia. Dacă aceste drepturi au expirat (ex. în Europa au trecut 70 de ani de la decesul fotografului), fotografia poate fi declarată în domeniul public, iar fotografia poate fi trimisă Wikipediei de oricine. Dacă aceste drepturi nu au expirat este nevoie de o declarație de eliberare a fotografiei respective din partea fotografului.

Dacă cel ce trimite o fotografie Wikipediei a realizat-o el însuși, el o poate elibera și poate alege licența (actual de obicei CC-BY-SA-4.0) și eventualele obligații suplimentare ale utilizatorilor privind menționarea. Dacă fotograful este altă persoană decât cel ce trimite imaginea (de exemplu cel ce o trimite a găsit-o pe net sau a scanat-o dintr-o publicație) atunci este nevoie de o declarație de eliberare formală din partea fotografului, conform unui formular model, prin care fotograful o eliberează, alege licența, cerințele suplimentare și confirmă că a înțeles urmările. O fotografie odată eliberată, fotograful nu mai poate reveni și să ceară să i se reconstituie drepturile patrimoniale asupra ei.

Dacă subiectul fotografiei este o operă plastică sau arhitectonică purtătoare de drepturi de autor, de exemplu picturi, sculpturi, clădiri — drepturile de autor aparțin pictorului, sculptorului, respectiv arhitectului – atunci se consideră că fotografia este o operă derivată, pentru realizarea căreia este necesară permisiunea deținătorului drepturilor asupra subiectului [3]. Eliberarea unei astfel de fotografii se face printr-o declarație separată, cu același formular ca în cazul de mai sus. Deci, în astfel de cazuri este nevoie de declarații duble, atât a fotografului, cât și a artistului plastic, respectiv arhitectului.

Legea proprietății literare și artistice din 28 iunie 1923 [4] fixa data trecerii operei în domeniul public

la 30 de ani de la moartea autorului. Prevederile acestei legi au fost modificate prin Legea privind contractul de editură şi dreptul de autor asupra operelor literare din 24 iulie 1946, parțial abrogată prin Decretul nr. 16/14 ianuarie 1949 (Decret privind difuzarea şi editarea cărții) şi prin Decretul nr. 19/1951 privind dreptul de autor asupra operelor literale susceptibile de a fi tipărite, decret care a suferit o modificare în ianuarie 1952 prin Decretul nr. 428/1952.

Decretul 321/18 iunie 1956 privind dreptul de autor [5] modificat prin Decretul nr. 358/3 august 1957 şi Decretul nr. 1172/30 decembrie 1968 a abrogat toate legislațiile anterioare, dar nu a anulat efectele de trecere în domeniul public produse de ele. Decretul prevede la art. 7 trei excepții. Acestea instituie termenele de folosință a drepturilor patrimoniale:

- pe termen de 20 ani de la apariția operei cu privire la autorii care alcătuiesc enciclopedii, dicționare şi culegeri;
- pe termen de 10 ani de la apariție cu privire la autorul unei serii de fotografii artistice;
- pe termen de 5 ani de la apariție cu privire la autorul de fotografii artistice separate;
- pentru restul cazurilor, decretul prevede că autorul se bucură de drepturile de autor pe durata vieții lui (art. 2).

După moartea autorului, de drepturile de autor se bucură (art. 6):

- soțul şi ascendenții (părinții) autorului, pe tot timpul vieții fiecăruia;
- descendenții lui (copiii şi urmaşii lor), pe timp de 50 ani (nn. de la moartea autorului);
- ceilalți moştenitori (frați, surori, unchi, mătuşi, veri, verişoare, moştenitori testamentari) pe timp de 15 ani (nn. de la moartea autorului), fără ca în acest caz dreptul să se poată transmite din nou prin moştenire.

Pentru persoanele juridice, termenul de protecție a fost fixat la 50 ani de la apariție. Prin apariție se înțelege orice mod de aducere la cunoştința publicului a operei. Practic, deoarece în acea perioadă forma electronică încă nu era dezvoltată, prin publicare în cărți, reviste, ziare, prezentare în expoziții, evenimente culturale, radiodifuziune şi televiziune.

Acest decret a rămas în vigoare până în 1996, când a intrat în vigoare Legea 8/1996, modificată prin Legea 285/2004, Ordonanța de Urgență 123/2005 şi Legea 329/2006. Această lege fixează termenele de protecție ale drepturilor de autor în conformitate cu legislația UE, adică la:

- 70 de ani de la aducerea la cunoştința publică a operelor colective (art. 28) sau a operelor publicate fără indicarea autorului sau a celor publicate sub pseudonim iar autorul nu a fost identificat în cei 70 de ani de la publicare (art. 26 (1));
- 70 de ani de la moartea autorului indiferent când a fost adusă opera la cunoştința publică (art. 25).

Legea 8/1996 nu a instituit protejarea retroactivă a drepturilor de autor a căror durată de protecție expirase, şi nici nu a restabilit protejarea drepturilor de autor pe eventualul rest de timp conform noilor termene, ci doar a prelungit durata protejării la cele pentru care *nu* au expirat termenele de protecție calculate conform procedurilor legislației anterioare.

Una dintre excepțiile notabile este fotografia unei opere bidimensionale (pictură, desen) la care drepturile de autor ale artistului au expirat. În acest caz fotografia nu este purtătoare de drepturi de autor din motiv de lipsă de elemente de originalitate. Fotografiile operelor tridimensionale sunt purtătoare de drepturi de autor, elementele de originalitate introduse de fotograf fiind unghiul de fotografiere şi jocul de lumini, elemente inaplicabile operelor bidimensionale.

O altă excepție este libertatea de panoramă. Conform acesteia, în unele țări este permisă fotografierea unor opere purtătoare de drepturi de autor situate în exterior pe domeniul public, pe întreaga lor durată de viață, şi utilizarea acestor fotografii în orice scop fără a se plăti drepturi de autor. Această posibilitate, chiar dacă este larg folosită, este considerată o excepție legislativă şi legiferată diferit în diverse țări.

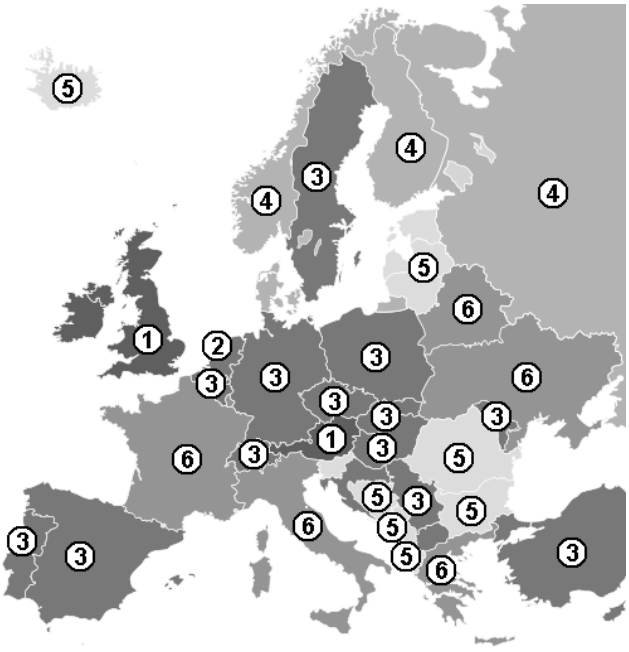

Fig. 3.1. Libertatea de panoramă în Europa:
1 – liber la exterior, inclusiv în interioare publice şi pentru opere de artă din aceste interioare; *2* – idem *1*, cu excepții; *3* – liber la exterior, inclusiv opere de artă în exterior, inclusiv interioare publice, dar nu opere de artă situate în interior; *4* – liber doar clădiri; *5* – liber doar pentru uz necomercial; *6* – nu este liber.

Pentru realizarea paginilor pe web se pot folosi fără aprobarea deținătorului drepturilor de autor asupra operelor de artă doar imaginile care provin din zonele *1 – 3*, respectiv *4*, după caz (fig. 3.1).

Pagina corespunzătoare de pe Wikipedia este vizibilă online.

4. CONCLUZII

În jurisdicția română, europeană și internațională paginile de promovare de pe net sunt considerate, prin posibilitatea inserării reclamelor, activitate comercială. Realizarea unei pagini de promovare a muzeelor în aer liber nu ridică probleme în cazul muzeelor situate în țările în care libertatea de panoramă include permisiunea utilizării inclusiv comerciale a fotografiilor realizate despre operele expuse în muzeu (1, 2 și 3, fig. 3.1). În România, libertatea de panoramă aplicându-se doar pentru utilizări necomerciale, realizarea unei astfel de pagini de promovare a unui oraș în mod inteligent necesită permisiunea expresă a artistului sau arhitectului deținător a drepturilor de autor asupra exponatelor muzeului pentru utilizarea fiecărei fotografii în parte.

BIBILOGRAFIE

[1] Glăvan, C., *Defortificarea cetății Timișoarei.* Analele Banatului, s.n., Arheologie – Istorie, XXI, 2013, Timișoara, România.
[2] Lista pentru Aleea Personalităților Timişene, anexa la HCL 132/24.03.2009 Timişoara, http://www.primariatm.ro/
[3] Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe
[4] Legea proprietății literare și artistice din 28 iunie 1923
[5] Decretul 321/18 iunie 1956 privind dreptul de autor
[6] Diferite texte și imagini de pe Wikipedia în limba română și de la biblioteca de imagini Wikimedia Commons, aflate sub licențe CC-BY-SA-3.0 și CC-BY-SA-4.0

Despre autori

Conf. dr. ing. **Paul-Dan OPRIȘA-STĂNESCU**
Universitatea Politehnica din Timișoara, România

Inginer mecanic, specialitatea mașini termice; inginer de sistem IT; specialist CFD. A predat Cazane de abur (1992–2012), Turbine cu abur și gaze (2002–2012), Modelarea fenomenelor termice cu Fluent (2006–2012), Sisteme de propulsie neconvenționale pentru autovehicule (2012–2016) la Universitatea Politehnica Timișoara. Premiul I al Filialei Timiș a AGIR pentru Cartea tehnică 2007.

Prof. emerit dr. ing. **Tiberiu Dimitrie BABEU**
Universitatea Politehnica din Timișoara, România

Inginer mecanic, specialitatea mașini termice. Membru fondator ASTR (1997). Profesor de Rezistența materialelor (1990–2001) și profesor emerit consultant la Universitatea Politehnica Timișoara. Profesor invitat la l'Université d'Artois – Franța (1992–1993). Premiul M.I. (1964), M.E.N. (1968), premiul A. Vlaicu al Acad. Române (1994), premiul AGIR (1997), premiul S.R.M.-AGIR (1998). Președinte al filialei AGIR din Timișoara.